

25 ANYS DELS COL·LOQUIS DE VIC: UNA COMUNITAT EN DIÀLEG

JOAN LLUÍS LLINÀS

*Universitat de les Illes Balears / Associació Filosòfica
de les Illes Balears*

Després de 25 anys d'existència, i partir de la meua experiència dels darrers 11 anys, puc afirmar que els Col·loquis de Vic no són una trobada científica qualsevol. Els encontres científics, generalment, són de dos tipus diferents. D'una banda, congressos més o menys generalistes, organitzats per una o diverses societats, en què, més enllà que tinguin un tema concret, s'obren espais per a comunicacions perquè cadascú «hi digui la seva», encara que se surtin del tema prefixat. Molt sovint, l'assistència a aquests congressos es fa per emplenar una línia de currículum. D'altra banda, reunions d'especialistes d'un àmbit o una línia de recerca concreta, en què s'exposen i discuteixen els darrers avenços en aquesta línia d'investigació. Doncs bé, els Col·loquis de Vic no pertanyen ni a l'un ni a l'altre tipus, sinó a un tercer grup, del qual no sé si és l'únic membre, però en qualsevol cas un dels pocs.

Aquest tercer grup presenta almenys tres trets destacats. Cada un d'aquests trets, per si mateix, no implica una singularitat en les reunions científiques, però sí quan atenem a com s'implementen i si els consideram conjuntament. El

primer tret és que els Col·loquis de Vic pretenen generar una comunitat de diàleg al llarg del temps. Una comunitat ha de posseir trets comuns. Més enllà que els participants són de l'àmbit de la filosofia, un altre tret comú és la pertinència a un mateix àmbit lingüístic i cultural. Sempre des del mateix espai físic, Vic, perquè el diàleg necessita un espai, com més confortable millor, una iniciativa vinculada inicialment a la Societat Catalana de Filosofia (SCF), s'ha anat ampliant a universitats catalanes i també a incorporar les altres societats de filosofia de l'àmbit dels Països Catalans, és a dir, la Societat de Filosofia del País Valencià (SFPV), i l'Associació Filosòfica de les Illes Balears (AFIB). Precisament, a la quinzena edició, l'any 2010, es produí la incorporació de l'AFIB, i també la meua, en qualitat de nou president de la mateixa. Un dels objectius de l'equip directiu que es va fer càrrec de l'AFIB va ser iniciar i enfortir les relacions amb les societats germanes, la SCF i la SFPV. Val a dir que el president d'aleshores de la SCF, Ignasi Roviró, va treballar molt perquè això fos possible. Ignasi Roviró, l'ànima i el cor dels Col·loquis de Vic, va convidar l'AFIB que, a partir de l'any 2010, fos una de les entitats organitzadores. Des d' llavors, els Col·loquis són una activitat en què participen tres societats filosòfiques que tenen en comú que pertanyen a un mateix àmbit cultural.

Els Col·loquis, així, s'han convertit en un emblema de la filosofia en el món cultural català, però, a més, aquesta iniciativa de l'any 2010 contribuí a enfortir la germanor de les tres entitats de filosofia, i serví de base per a la declaració de Sueca, signada pels representants de les tres entitats en ocasió del Congrés Català de Filosofia, celebrat a la ciutat valenciana el novembre de 2011. En aquella declaració, vull recordar, les entitats es comprometen, a col·laborar, entre altres activitats, en l'organització de conferències, simposis, col·loquis, o altres tipus de reunions científiques (com és el cas dels Col·loquis de Vic), i en la publicació de revistes

i monografies (com és el cas d'aquesta publicació). Però no és només el cas del què, sinó del per a què. Es tractava entre altres coses, i segons l'esmentada declaració, d'impulsar la presència pública de la reflexió filosòfica; d'incrementar la recerca en filosofia i fomentar especialment els estudis sobre l'obra dels pensadors, filòsofs i intel·lectuals balears, valencians i catalans; de contribuir a la realització i a la difusió de la filosofia i, d'una manera destacada, de la filosofia produïda en llengua catalana; de promoure la formació filosòfica i l'actualització dels estudis filosòfics en l'ensenyament primari, secundari i universitari; i de defensar l'interès i la funció de la filosofia en tots els camps de la cultura i en especial en l'àmbit educatiu. Puc afirmar, a partir de la meua experiència, que aquests objectius es compleixen en els Col·loquis de Vic. En efecte, es conjumina la recerca –específica en torn del tema proposat–, que es presenta i discuteix públicament, i que es difon mitjançant la publicació de les actes. En no poques ocasions aquesta recerca abraça pensadors de l'àmbit català-valencià-balear, i suposa un plus de formació per a l'ensenyament secundari i, finalment, la tria temàtica palesa la importància de la filosofia en els diversos camps de la cultura. Personalment, ha estat un honor poder contribuir en la generació d'aquesta comunitat de recerca filosòfica de l'àmbit cultural català (sense que això suposi cap mena d'exclusió, de fet, una de les entitats organitzadores és la Universitat *La Sapienza* de Roma), primerament com a president de l'AFIB i, a partir de 2014, simplement com a participant.

El segon tret a considerar, que també està present en totes les reunions científiques, però que en aquest cas s'implementa de manera peculiar, és l'assignació d'un tema a cada una de les edicions dels Col·loquis. No són temes propis d'una sola àrea de coneixement, ni d'un sol corrent filosòfic. Des de «La ciutat», el tema de la primera edició, fins «El diàleg», el darrer tema tractat, s'han abordat qüestions que

sens dubte formen part de la tradició de recerca en filosofia, com la identitat, la bellesa, la memòria, o l'Estat, però també altres no tan habituals, com el calendari, la festa, o el teatre, i unes altres que semblen més adients a altres àmbits, com l'economia o la salut. Considerats en conjunt, el que percebem és que, a diferència d'altres reunions científiques, són temes no només comprensibles ans eventualment objecte de reflexió per a qualsevol ciutadà. El que fan els Col·loquis es convertir aquests temes d'interès i a l'abast de la ciutadania en objectes de reflexió filosòfica, palesant així el valor social de la filosofia. A més, mostra que aquesta reflexió és millor no fer-la només individualment, sinó compartir-la en un espai comú, de manera que puguem pensar junts, a partir de les aportacions de ponents i comunicants, el tema en qüestió.

El darrer tret que vull destacar, a diferència dels altres dos, no està sempre present en les reunions científiques. En els congressos multitudinaris és molt difícil generar no ja amistats, sinó àdhuc comunitats reals de recerca, ja que com que hi ha moltes taules simultànies i es facilita la presentació de comunicacions de qualsevol tipus encara que no encaixin del tot en el tema proposat, la gent es dispersa i va a «dir» més que a escoltar. En les reunions científiques especialitzades, on es més fàcil generar comunitat real de recerca, i on el tema és seguit per tots els participants més fidelment, l'ànsia de mostrar i convèncer sol superar el desig d'aprendre i reflexionar conjuntament. A Vic, en canvi, s'ha generat un espai d'amistat, espai facilitat per la manera com s'han implementat els trets anteriors. Molts dels participants ja fa anys que hi assisteixen —alguns des de la primera edició!—, i s'ha generat un espai agradable i adequat a la discussió, que fa molt fàcil la incorporació de nous membres als Col·loquis. Una dimensió adequada pel que fa al nombre de participants, una comunitat delimitada clarament però oberta, i uns temes que no poden ser apropiats

per cap àrea o escola filosòfica condueixen a un espai en què les relacions amistoses es despleguen amb naturalitat.

El que vull assenyalar ara és que aquests tres trets assenyalats han generat les condicions per a un diàleg fructífer. Entre altres requisits, perquè hi hagi diàleg són necessaris els dos primers trets, és a dir, generar una comunitat i fixar un tema. Però el tercer tret, l'amistat, tot i que no sembli requisit del diàleg, ni tampoc una conseqüència necessària, li dona fluïdesa i, a la inversa, un diàleg adequat i fructífer potencia la generació de relacions amistoses. Rellegint Montaigne, el que comenta als *Assaigs*, tant en el seu capítol sobre l'educació dels infants com en el dedicat a l'art de conversar, s'exemplifica perfectament als Col·loquis de Vic. L'objectiu de la conversa, per a Montaigne, és la formació d'un mateix. Forma part d'un procés educatiu, entès com un procés vital, en què tota experiència compta. Quan anam a uns Col·loquis com els de Vic, no ho fem per guanyar cap batalla. Certament, on hi ha diàleg, hi ha lluita, entesa com a contrast de parers. Certament, quan hom parla, vol ser escoltat i reconegut, i això passa perquè el seu discurs sigui tingut en compte. Certament, hi ha participants en els Col·loquis amb més bagatge, que aporten més a la conversa, mentre altres fan un paper més receptiu. Però no es tracta d'un diàleg a la manera dels diàlegs de Plató, en què hi ha un conductor –generalment Sòcrates– que dirigeix i condueix el diàleg cap allà on vol, «ensenyant» el seu interlocutor, que es limita a seguir el fil marcat pel conductor, per tal d'arribar a un punt en què canviï les seves idees inicials. No es tracta tampoc de «guanyar» el combat dialèctic. Els Col·loquis de Vic no posseeixen una estructura jeràrquica –els participants, dintre de les nostres diferències pel que fa a la formació i a la recerca, som tots iguals–, ni tampoc plantegen un combat en què el que importa és imposar les idees pròpies. Es tracta de posar a prova les nostres idees sobre una qüestió prefixada, contrastant-les amb les dels al-

tres. I com que l'objectiu és formar-nos, el que cercam en la conversa dels Col·loquis, és pensar millor. Es tracta, per tant, no només de parlar, sinó també d'escoltar, de pair, de cercar junts. D'aquí que la relació amistosa facilita aquesta mena de diàleg, plantejat com un element de la formació de si mateix. Els Col·loquis, d'aquesta manera, són un element d'experiència que ens serveixen per assajar-nos, per millorar el nostre pensament, i també com a persones. Així, els Col·loquis de Vic exemplifiquen dos trets bàsics de la conversa montaniana: la recerca conjunta de la veritat, i la tolerància. La recerca de la veritat, contra la victòria en la discussió. Tot diàleg necessita d'un punt d'escepticisme a l'inici, però escepticisme aplicat a les idees pròpies i no només a les dels altres. I aquest escepticisme que ens permet cercar la veritat perquè no creiem que la posseïm, ens condueix també a la tolerància envers les idees d'altre, entesa no només en el seu sentit més quotidià de respectar l'altre, sinó també en el més profund d'estar disposat a ser afectat per l'altre. Aquesta disposició és molt fàcil d'assolir als Col·loquis de Vic, car l'ambient de companyonia i amistat la propicia. I així, de manera conscient o no, anam formant el nostre judici en el curs dels Col·loquis, i construint-nos com a persones. Si, a més, gaudim del procés, què millor, quedam convidats a tornar-hi un any rere l'altre.

És per això que el tema triat per al 25è aniversari dels Col·loquis de Vic, el diàleg, és del tot adequat, car ens recorda l'objectiu principal d'aquestes reunions, fer servir el diàleg per pensar (i ser) millors com a individus i, per extensió, com a comunitat.